

Fakulta
regionálního
rozvoje
a mezinárodních
studií

Kolokvium o regionálních vědách
Kurdějov
13. – 15. 6. 2018

Regionální diference (geo)demografických ukazatelů nemocnosti na příkladu Jihomoravského kraje

Mendelova
univerzita
v Brně

Dana Hübelová
Jitka Kominácká
Alice Kozumplíková

Ukazatele nemocnosti a zdravotního stavu

- **Nemocnost** (*morbidity*) - důležitý faktor demografických procesů.
- Ve vyspělých zemích vč. ČR se nedaří zlepšovat situaci ve výskytu **neinfekčních onemocnění** (*NCD*).
- **EU hodnotí 88 zdravotních ukazatelů:**
  - demografické a socioekonomické ukazatele (pohlavní a věková struktura, index stáří, plodnost, vzdělání aj.)
  - zdravotní stav populace (naděje dožití, struktura úmrtnosti aj.)
  - determinanty zdraví (BMI, kouření, alkohol aj.)
  - zdravotnické služby (proočkovanosť dětí, screeningová vyšetření, počty lůžek, lékařů aj.)
  - podpora zdraví (lékařské technologie, hospitalizace, ordinace praktiků/pediatrů, ambulantní návštěvy aj.)

Analýzy - výběr ukazatelů nemocnosti

- Oblast demografická a socioekonomická - *index stáří (%)*, *úhrnná plodnost* (podíl dětí na ženu v plodném věku), *podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním (%)* a *míra nezaměstnanosti (%)*
- Zdravotní stav populace - *naděje dožití (roky)*, *kojenecká úmrtnost (‰)*, *podíl samovolných potratů (%)*, *struktura úmrtnosti podle prvních 5 hlavních příčin nemocí* (standardizovaná míra úmrtnosti; standard JMK - nemoci oběhové soustavy, novotvary, nemoci dýchací a trávicí soustavy a vnější příčiny (na 100 tis. obyv.) a *délka pracovní neschopnosti (dny)*
- Zdravotnické služby - *podíl lékařů (na 1 tis. obyv.)*
- Podpora zdraví - *ordinace praktických lékařů pro dospělé (na obyv.)* a *ordinace pro děti a dorost (na obyv.)*
- Determinanty zdraví (dotazníkové šetření) - *BMI*, *subjektivní hodnocení zdravotního stavu* a *stravovací návyky* (spotřeba “zdravých/nezdravých” potravin)

- Hlavním **cílem** příspěvku je zhodnotit ukazatele nemocnosti, jejich vývoj a regionální diferenciaci na úrovni okresů Jihomoravského kraje.
- **Metody:**
  - vývoj ukazatelů nemocnosti v období let 2006–2015 byl hodnocen pomocí *koeficientů růstu* (jsou charakteru min. i max.),
  - výsledky pro strukturu úmrtnosti *vizualizovány*,
  - výsledky dotazníkového šetření přeneseny do polygonové vrstvy v geografických informačních technologiích a *vizualizovány* nad základní mapou.

Tab. 1: Koeficient růstu ukazatelů nemocnosti (období 2006–2015) v okresech JMK

Ukazatel → Okres ↓	Koeficient růstu (%)										
	IS	ÚP	Míra <u>nezam.</u>	Naděje dožití		Podíl lékařů	Ordinace/ dospělí	Ordinace/ děti	KÚ	<u>Spont.</u> potraty	Délka PN
				muži	ženy						
Blansko	106,9	126,7	121,1	102,9	101,8	128,6	100,0	95,7	89,6	114,2	132,9
Brno- město	102,8	114,5	122,2	102,0	101,9	132,1	106,5	105,2	42,5	115,4	112,6
Brno- venkov	102,2	122,1	121,6	101,4	101,1	100,0	106,9	114,7	36,5	119,4	117,2
Břeclav	110,8	120,5	91,6	102,5	101,0	120,7	98,1	80,0	57,7	173,4	129,4
Hodonín	112,2	120,7	97,9	102,3	101,6	128,6	101,4	93,9	16,7	173,7	134,6
Vyškov	105,7	129,1	92,4	101,4	101,6	114,3	97,1	94,1	50,8	114,8	131,8
Znojmo	111,3	132,6	98,7	102,4	101,5	134,5	98,0	81,0	87,5	100,8	123,5

Zdroj: vlastní zpracování; data ČSÚ (2016)

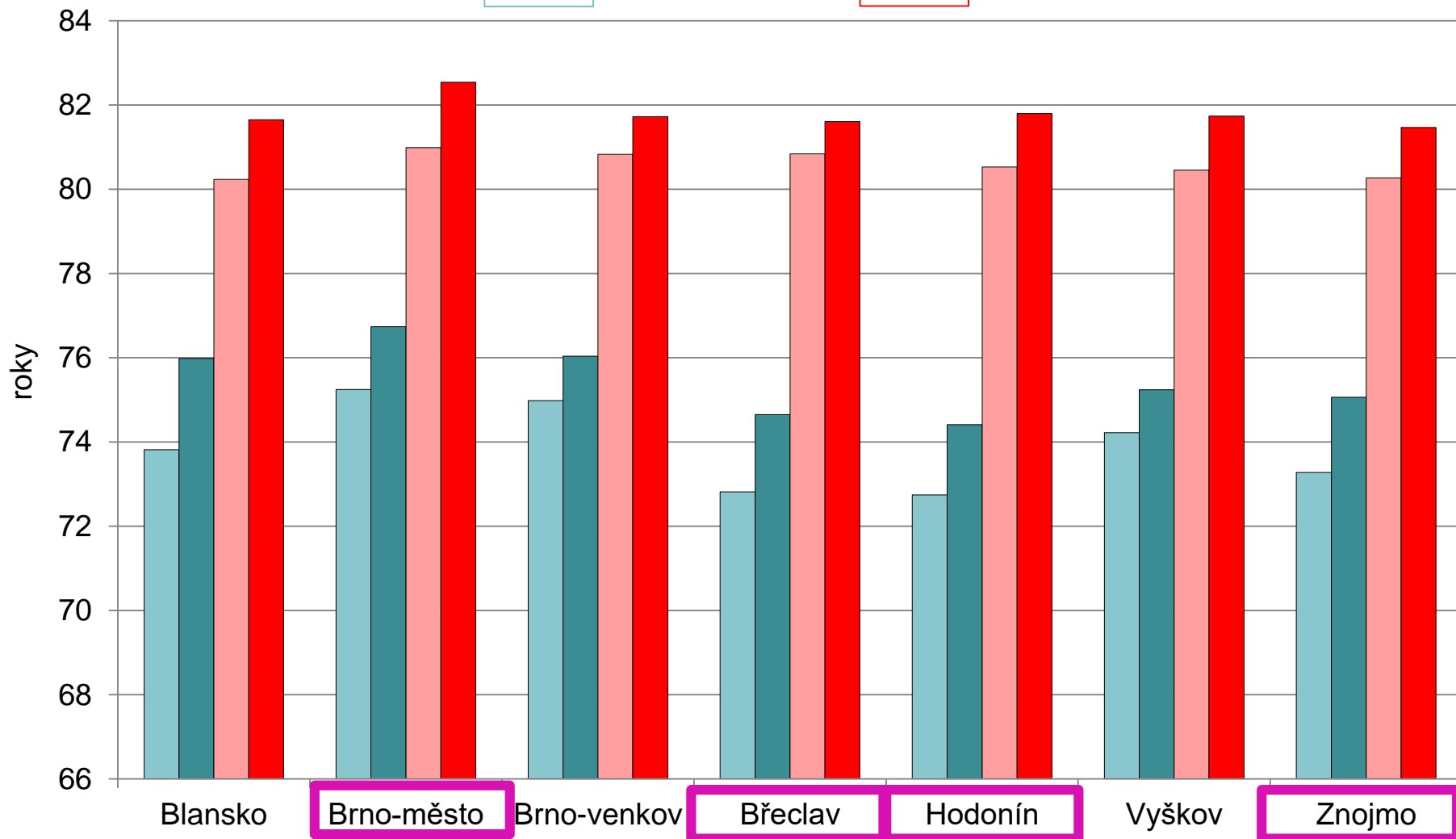
(červeně zvýrazněn negativní vývoj)

Výsledky - naděje dožití

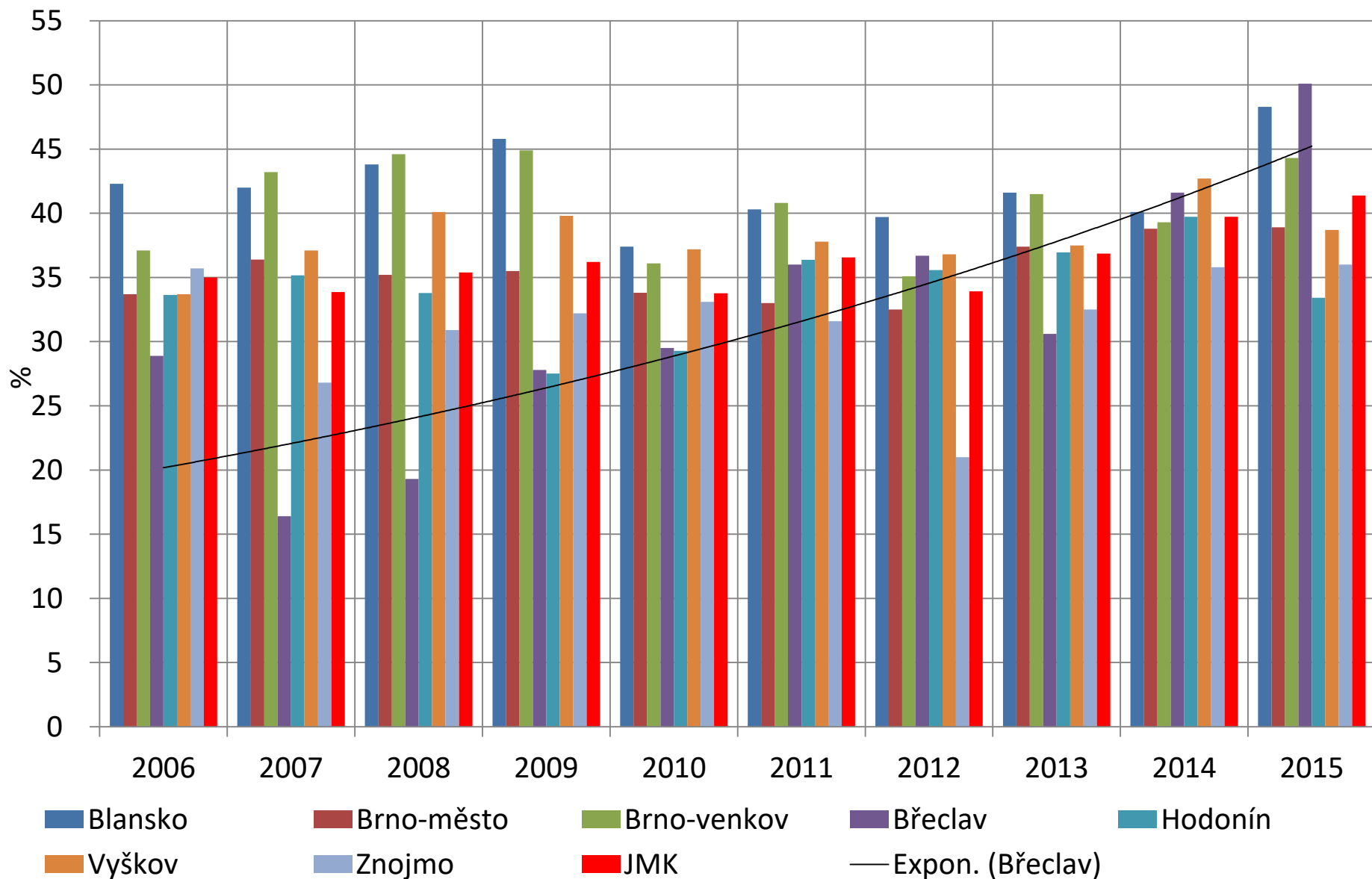
■ 2006-2010 ■ 2011-2015 ■ 2006-2010 ■ 2011-2015

Muži

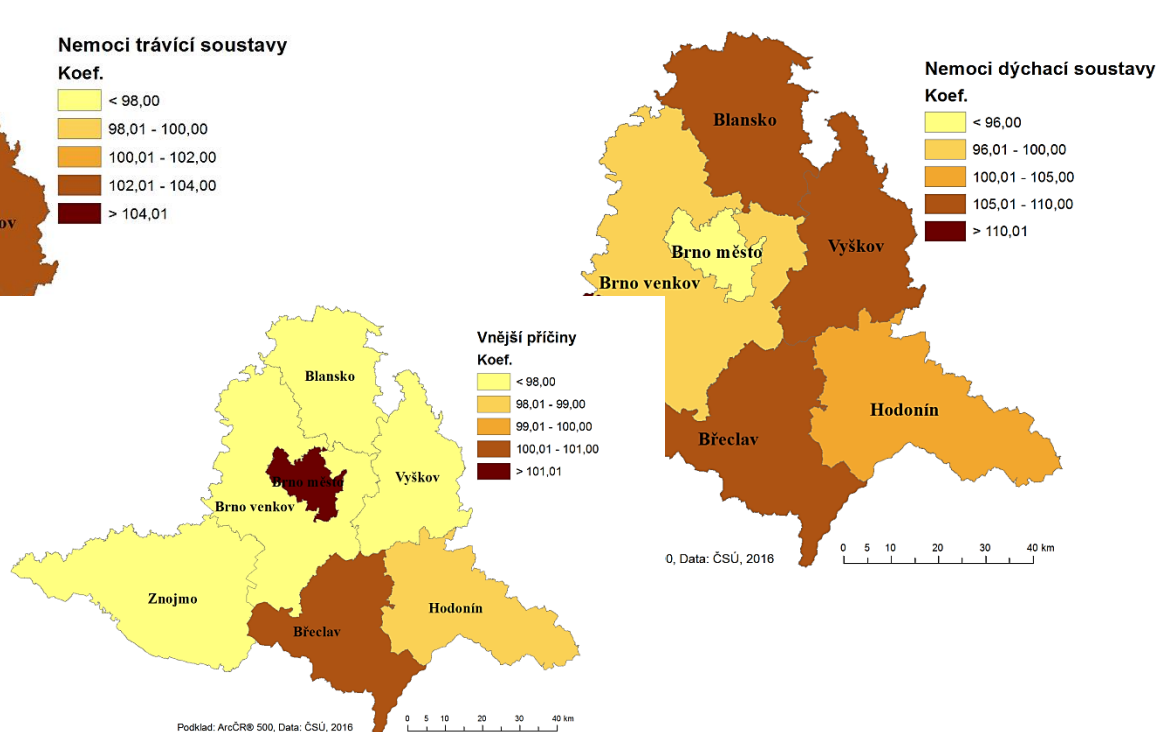
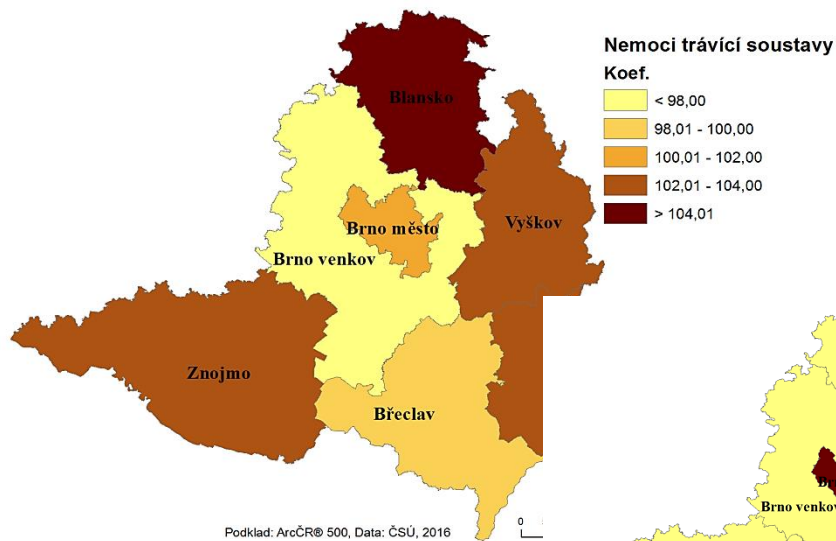
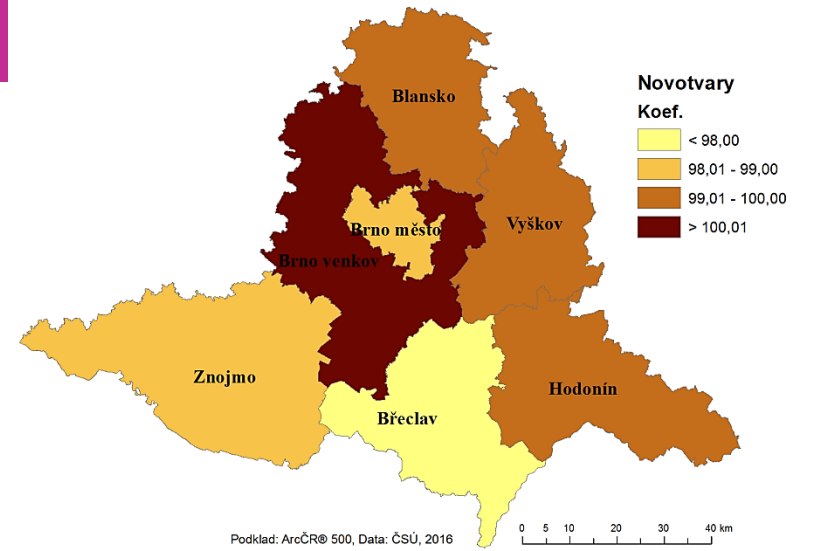
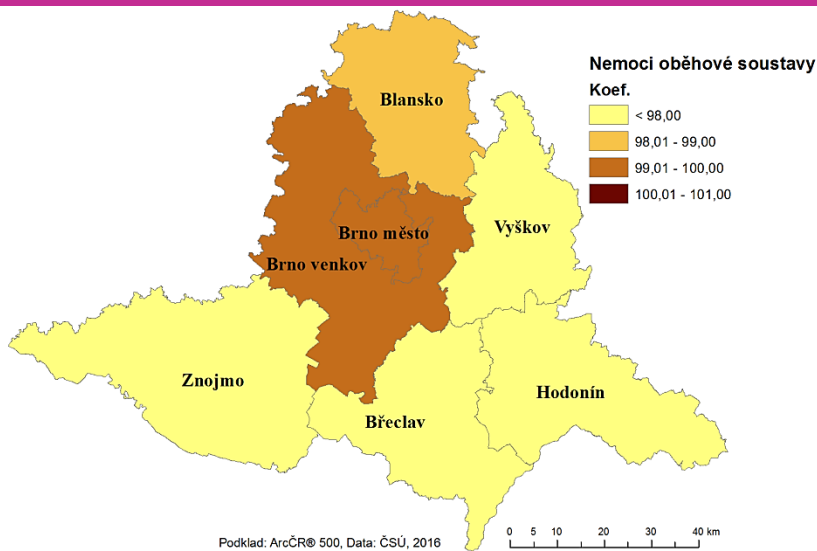
Ženy

Výsledky - potratovost

Výsledky - struktura úmrtnosti (dynamika změn 2006-2015)

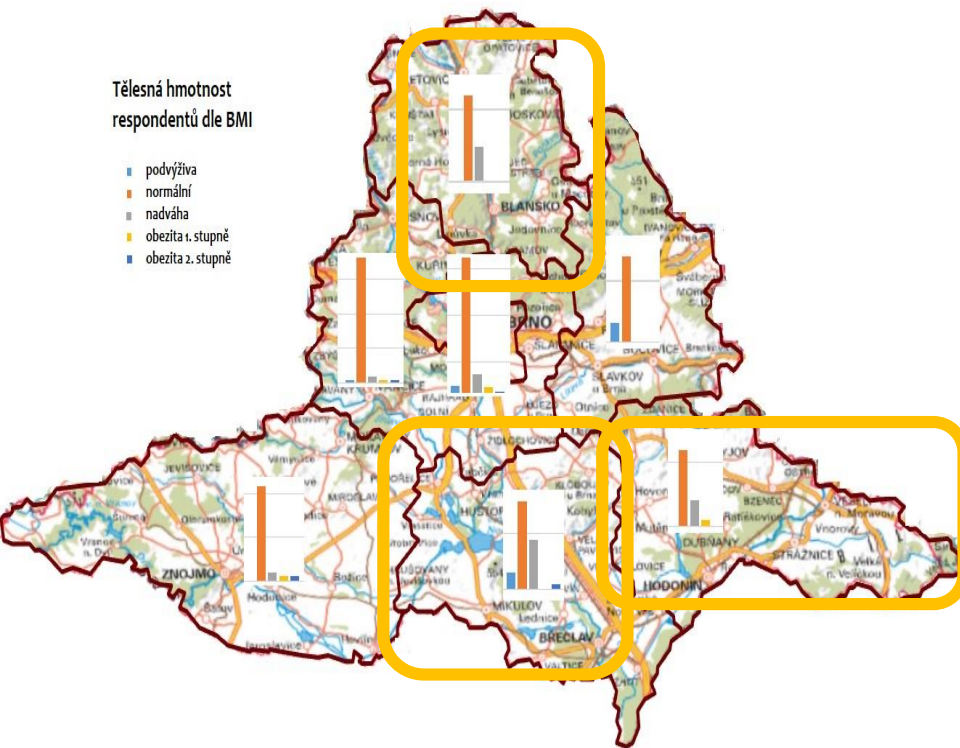

Výsledky - dotazníkové šetření

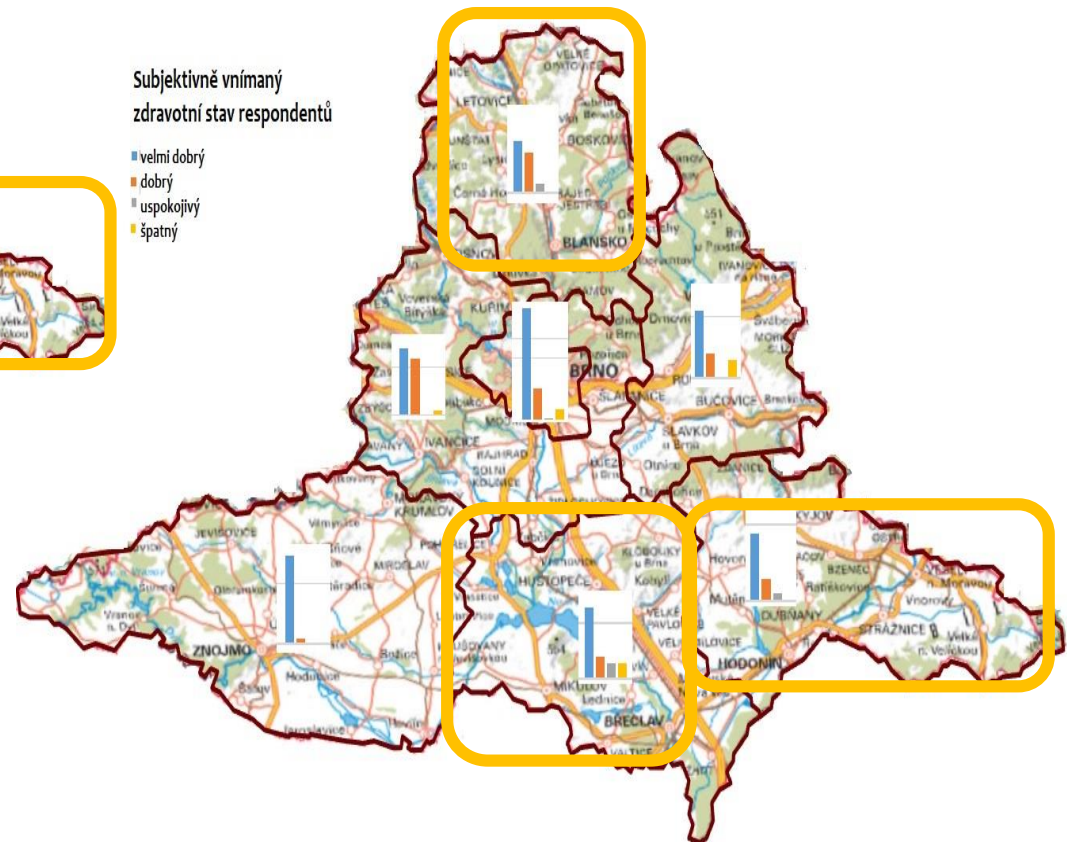
Tělesná hmotnost respondentů dle BMI

- podvýživa
- normální
- nadváha
- obezita 1. stupně
- obezita 2. stupně

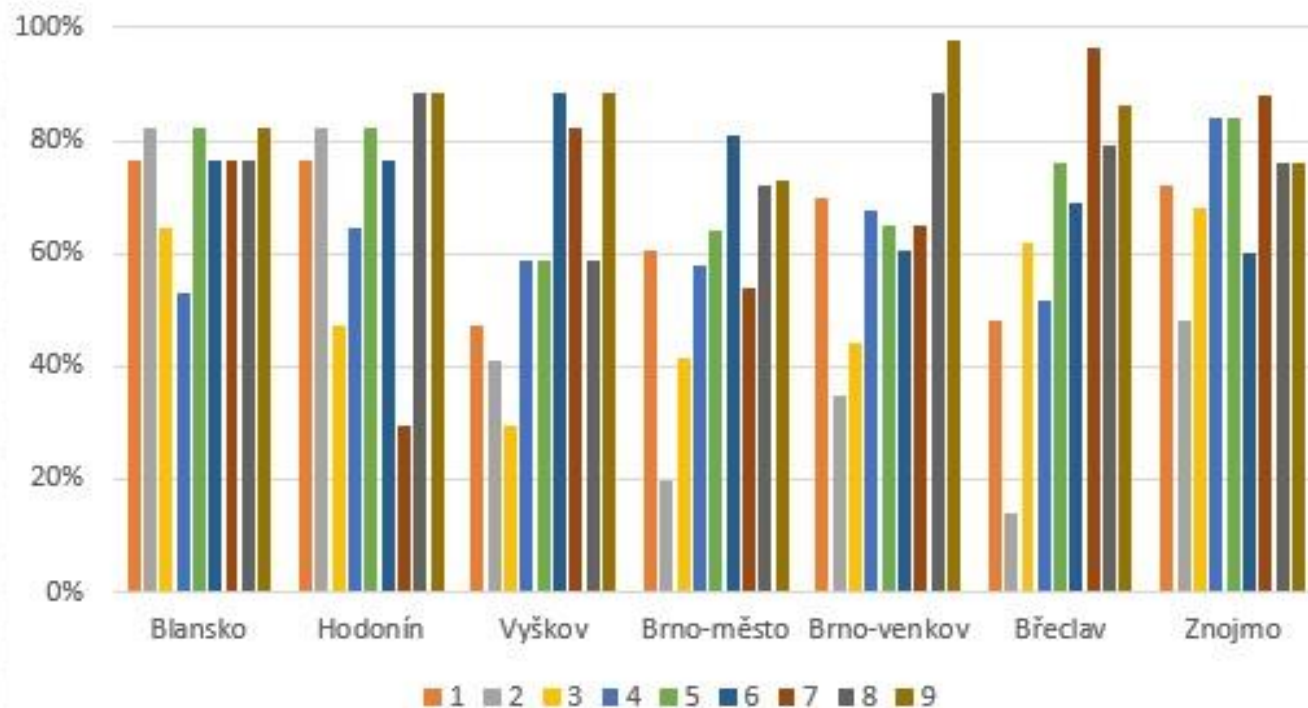
Subjektivně vnímaný zdravotní stav respondentů

- velmi dobrý
- dobry
- uspokojivý
- špatný

Výsledky - dotazníkové šetření

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Blansko	76%	82%	65%	53%	82%	76%	76%	76%	82%
Hodonín	76%	82%	47%	65%	82%	76%	29%	88%	88%
Vyškov	47%	41%	29%	59%	59%	88%	82%	59%	88%
Brno-město	60%	20%	41%	58%	64%	81%	54%	72%	73%
Brno-venkov	70%	35%	44%	67%	65%	60%	65%	88%	98%
Břeclav	48%	14%	62%	52%	76%	69%	97%	79%	86%
Znojmo	72%	48%	68%	84%	84%	60%	88%	76%	76%

1 - snídá alespoň 6x týdně
 2 - jí celozrnné pečivo alespoň 5x týdně
 3 - jí ryby alespoň 1x týdně
 4 - jí ovoce alespoň 5x týdně
 5 - jí zeleninu alespoň 5x týdně

6 - jí uzené max. 1x týdně
 7 - jí sladkosti max. 4x týdně
 8 - pije slazené a energetické nápoje max. 1x týdně
 9 - jí smažené jídlo max. 1x týdně

Výsledky - shrnutí výsledků

Tab. 3: Kvalitativní hodnocení ukazatelů nemocnosti v okresech JMK

Okres	Hodnocení	Charakteristika
Brno-město Brno-venkov	Pozitivní	Z 19 hodnocených ukazatelů vykazují pozitivní hodnocení v 15 případech u nichž je patrný kladný vývoj v čase. Ve sledovaném období se příliš nezlepšila míra nezaměstnanosti, ale stále zůstává na podprůměrných hodnotách. Okres Brno-město sice vykazuje nejvyšší index stáří, avšak dynamika jeho růstu je velmi nízká. Okres Brno-venkov snížil počet lékařů, ale vzhledem ke spádovosti do krajského města je tento jev odůvodněný. Rezervy mají oba okresy v úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy.
Vyškov Znojmo	Průměrné	Z 19 hodnocených ukazatelů vykazují okresy Vyškov a Znojmo pozitivní hodnocení ve 13 případech. Okres Vyškov má relativně úspěšný vývoj ukazatelů v oblasti demografické a zdravotního stavu obyvatel, naopak v čase se zhoršuje situace ve zdravotnických službách (zejm. počet lékařů) a podpoře zdraví (ordinace). Okres Znojmo mimo výrazné rezervy v oblasti podpory zdraví zaznamenává růst indexu stáří, kojenecké úmrtnosti a podprůměrného zastoupení obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Oba okresy zaregistrovaly nárůst úmrtnosti na nemoci dýchací soustavy.
Blansko Hodonín	Podprůměrné	Z 19 hodnocených ukazatelů vykazuje okres Blansko pozitivní hodnocení ve 12 a okres Hodonín v 11 případech. Pro okres Blansko je typické snižování kvality některých ukazatelů napříč sledovanými oblastmi (např. oblast demografická - míra nezaměstnanosti, kojenecká úmrtnost, úmrtnost na nemoci trávicí soustavy; oblast zdravotního stavu - pracovní neschopnost a oblast podpory zdraví - ordinace pro děti a dorost). V případě okresu Hodonín se k těmto uvedeným ukazatelům přidává navíc zvýšení potratovosti a podprůměrný věk naděje dožití zvláště u mužů a zastoupení obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Oblast determinantů zdraví hodnocená pomocí dotazníkového šetření ukázala, že v obou okresech deklaroval vyšší podíl respondentů nadváhu nebo obezitu a nepříznivé sebehodnocení zdravotního stavu.
Břeclav	Negativní	Z 19 hodnocených ukazatelů vykazuje okres Břeclav pozitivní hodnocení v 10 případech. Negativní hodnocení vyvoje ukazatelů nemocnosti je zaznamenáno napříč všemi oblastmi: demografická (naděje dožití u mužů, index stáří, úhrnná plodnost, podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním), zdravotní stav populace (potratovost), podpora zdraví (ordinace pro dospělé, ordinace pro děti a dorost) a determinanty zdraví (index tělesné hmotnosti a subjektivní hodnocení zdravotního stavu).

Děkuji za pozornost

Kontakt:

PhDr. Dana Hübelová, Ph.D

Ústav demografie a aplikované statistiky

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Mendelova univerzita v Brně

dana.hubelova@mendelu.cz

Příspěvek byl zpracován v rámci grantu „Sociodemografické a environmentální faktory rozvoje a výskytu neinfekčních onemocnění v České republice“ s registračním číslem 2018/013 podpořeného Interní grantovou agenturou Fakulty regionálního rozvoje a mezinárodních studií Mendelovy univerzity v Brně.